

EL BOICOT PASSIU

Artur Pomar, funcionari

Artur Pomar, el nen prodigi dels escacs, va ser boicotejat durant tota la seua trajectòria. Ningú, en la Federació Espanyola, donà la cara per ell. Els resultats de l'aïllament fan feredat.

Elisa Galangau

Cercar el qui va ser nen prodigi dels escacs i, després, gran mestre internacional, no ha estat fàcil. D'aquell mite, ara només en queda una pista: a més de jugador d'escacs, era funcionari de Correus. El localitzem a Sant Cugat. Els veïns que l'han conegut s'afanyen a dir: «Que la seva dona els expliqui la seva vida. No hi ha dret, se l'ha tractat molt injustament».

El telèfon ens apropa a ell. «No, no

hi és; treballa a Correus de les dues del migdia a les deu de la nit, poden tocar cap a les 11 de la nit, ell es gita tard», ens diu la veu femenina, que especifica ser la seva esposa. —¿És valenciana? —«Sí, jo sóc valenciana, el meu marit es mallorquí i els meus fills del Principat. A casa fem els Països Catalans complets. El meu marit continua dient s'hora baixa, jo meló d'Alger i els nostres fills parlen com aci dalt. Jo pense que hem d'anar tots a la una, perquè els altres són allò del «divide i venceràs».

La Carme, es nota ràpidament, és dona d'empenta: «Jo i el meu fill gran som independentistes, no és estrany, la meua família ve de Xàtiva i, ja se sap, vam ser socarrats per Felip V».

Quedem per a l'entrevista, que esdevindrà una conversa on els records tenen molt de pes i el present és una angoixa llarga i feixuga, que té un interrogant eternament obert. ¿Qui n'és el culpable?

Una habitació plena de trofeus i farcida de títols. Un tauler d'escacs sobre la taula. Artur Pomar ens dona la mà silenciosament i amb un somriure. No ens dirà gairebé res al llarg de la conversa. De poca estatura, ulls eixits, l'envelliment prematur el corseca. Parlar d'escacs no li costa gaire. Les seues respostes són, però, esquemàtiques. Sembla com si només existissin els fets puntuals.

«Als cinc anys, a Palma de Mallorca em van ensenyar a jugar el meu pare i el meu avi, que eran afeccionats. Jo em vaig mostrar interessat pel joc, i als cinc anys em van ensenyar a moure les peces. Als onze, vaig ser subcampió de Balears; als dotze, campió; als tretze anys, campió de Castella, i als catorze, campió d'Espanya».

Arturito Pomar, nen prodigi, va enlluernar mig món. El seu avi es dedicava a fer portamonedes de plata, i va ser dels primers a tenir cotxe a les Illes; després, va venir la ruïna. La plata ni s'estilava, ni era rendible. Diuen que era un bon home. El nét ja no va viure l'època d'esplendor econòmica, la fortuna s'havia esvaït. A canvi, però, a la família apareixia un nou element de somni: un nen extraordinàriament intel·ligent, un fora de sèrie.

Aquest home, que ara va vestit extremadament senzill, camisa de quadros i pantalons beix, va ser qui va imposar la moda dels pantalons de golf al nostre país: «Va anar a Londres amb pantalons curts i va tornar amb pantalons llargs, tots els nens de la seua escola l'anaren a rebre i la premsa en va parlar força». No havia guanyat el trofeu, però amb catorze anys havia deixat K.O. molts dels seus contrincants, tots amb pèl a la barba.

«Allí vaig anar amb el meu pare a jugar el Torneig fundat pel *Sunday Cronical*, que era un diari important. Vaig quedar a la meitat, però, com que era molt jove, la gent quedava molt impressionada. Em deien «Boy Pomar».

Als disset anys, tot sol, Artur Pomar va anar a tastar el somni americà.

DOMÈNEC UMBERT

Allà el van rebre a «bombo i plate-
rets», va guanyar un torneig obert. Li
feren ofertes de tota mena. Envià un
perfum a la mare i li explicà per telè-
fon que tot anava molt bé. Travessà
al continent i sopà amb les estrelles de
Hollywood.

«Vam jugar un torneig organit-
zat per l'Steiner, que es va jugar a
dues rondes. Vaig quedar segon o ter-
cer, ens van convidar als estudis cine-
matogràfics, amb molts artistes i di-
rectors de cine. Hi vam anar l'Igorich
i jo. Hi havia James Stewart, James
Mason, David Reynolds i alguns di-
rectors».

La seua esposa, la Carme, afegeix
ràpid: «De tot això, «mucho honor i
mucha glòria», com diuen els caste-
llans, i «de forment ni un gra», com
diem els valencians». I continua par-
lant: «Ell hauria hagut d'anar acom-
panyat, perquè ell el que sabia era ju-
gar i res més. Organitzar-se als disset
anys en un país estrany i mític com
Amèrica no era fàcil».

Artur Pomar no s'immuta, ens ofe-
reix una cigarreta. Fuma tres paquets
diaris. Mentre parlem amb la seua do-
na, està quiet a la butaca, amb els
braços plegat, recollit en si
mateix. De tant en tant, re-
muga; encara més de tant
en tant, confirma una in-
formació. El seu mutisme
no és indiferència. És el re-
sultat de la seua història.

—¿Com es van conèixer
vostès dos?

—A casa tenien una dro-
gueria —contesta la seua
dona— a València, que era
com una mena de centre
dels escacs a la ciutat. Tots
passaven per allí a donar
encàrrecs i al taulell sem-
pre hi havia un tauler d'es-
cacs i algú jugant una par-
tida. L'Artur va conèixer
el meu germà en un torneig
i ell el va portar a casa.

Guanyen les oposicions i
se'n van a treballar a l'es-
tafeta de Correus de Cien-
fuegos. Artur Pomar no
havia treballat mai i ara
havia de compaginar els
campionats amb els cor-
reus. Ja no era el nen pro-
digí que emmirallava a tot-
hom. Tot i així, el seu bon
joie continuava. Comen-
cen, però, els problemes.

Fisher li comentava: «Tu,
demà, a vendre segells».

La feina, una família nombrosa i una
soledat esglaiadora a l'hora
d'enfrontar-se amb el seu desig: con-
tinuar jugant a escacs.

Els gloriosos seixanta no semblen
una bona època per a l'escaquista.
Tot i així, al 1962 obté el grau de
«Gran Mestre Internacional». «L'any
1962 em van fer gran mestre interna-
cional. Vaig jugar un torneig a Estoc-
colm. Era un interzonal molt fort.
Vaig fer un paper més o menys accep-
table, ja n'havia fet altres de bons. Ja
era Mestre Internacional».

Quan va tornar d'Estocolm, quatre
ratlles en algun periòdic. Abans
d'anar-hi, res d'això. Un permís per
anar a jugar que vint-i-quatre hores
abans encara no havia arribat. Un
mes d'excedència sense sou. Una ex-
cedència que no va substituir ningú;
per tant, males cares al treball i dues
plomes amb caputxó d'or per com-
pensar i evitar problemes. Molt ne-
guit, cap moment de concentració.
Aleshores, cinc fills per mantenir.

«Li van donar un mes d'excedència
sense sou —explica la seua esposa—,
Fisher hi anava acompanyat per tot-

hom. L'Artur hi anava sol, no hi ha-
via diners per acompanyar-lo. Ara és
diferent, i me n'alegro moltíssim. Pe-
rò això d'abans no era manera de fer
les coses. A Estocolm havia quedat
primer en el zonal, i anava a l'interzo-
nal, que, per entendre'ns, és com la
fase prèvia que ara estant jugant en
Kàrpov i en Kaspàrov, o siga, després
ja venia el títol mundial. No vam re-
bre cap facilitat, ell treballava a Cor-
reus i el permís per anar a jugar no
arribava... Eren uns altres temps.

Ningú no vol fer judicis de valor.
Sovint, però, ix la paraula injustícia.
La contundència de no rebre cap aju-
da i la realitat de tenir mil i un entre-
bancs, tot i ser Artur Pomar, una fi-
gura internacional. Insinuem la possi-
bilitat d'entrebancs voluntaris. No en
volen saber res. «Eren uns altres
temps, suposo que passava amb tot».

En Fisher no ho veia així. I després
de cada competició feia el comentari
pertinent: «Tu, demà, a la finestra,
a vendre segells».

La seua esposa continua explicant-
nos alguns detalls. «Em recordo per-
fectament del dia i l'hora que es va po-
sar malalt. Tornava d'Es-
tocolm. L'any 1965. Quan
va tocar el timbre, ja vaig
pensar que havia passat al-
guna cosa. Havia abando-
nat la competició; això no
ho havia fet mai. Abans de
marxar havia passat el de
sempre, els permisos no
arribaven, no podia dor-
mir de neguit... Es va po-
sar malalt i mai més no ha
estat bé. Està decebut...»

Artur Pomar va a treba-
llar cada dia. Fa vida nor-
mal, una normalitat que
aguanta amb el silenci.
Només hi ha una cosa que
li desperta l'entusiasme: el
telèfon. El telèfon quan al-
gú el reclama per anar a ju-
gar. Aleshores, ix de la
parsimònia que ha esde-
vingut habitual i es posa a
córrer pel corredor, als
seus cinquanta-quatre anys
d'envelliment prematur.

No és un cas de nen pro-
digí, i prou. Moltes coses
més s'han acumulat, però,
sobretot, el boicot passiu
d'unes institucions que no
van voler respondre. Ell
era i és funcionari de l'es-
tat. □

DOMÈNEC UMBERT